

Błażej Piękný

Ratownictwo Wodne Rzeczpospolitej

dr Romuald Michniewicz

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Prezydenta Stanisława
Wojciechowskiego w Kaliszu

**RATOWNIK KWALIFIKOWANEJ PIERWSZEJ POMOCY
– ZAGADNIENIA WPROWADZAJĄCE**

LIFEGUARD OF QUALIFIED FIRST AID - INTRODUCTORY ISSUES

Dnia 28 listopada 2006 roku, runął dach hali Międzynarodowych Targów Katowickich. Wewnątrz znajdowało się około 700 osób. W wyniku tego zdarzenia, zginęło 65 osób a ponad 170 zostało rannych

Te tragiczne wydarzenia, obnażyły wiele niedociągnięć oraz słabości ówczesnego systemu ratownictwa. Rozpoczęło to narodową dyskusję, na temat ratownictwa medycznego, którego próby wdrożenia były podejmowane od wielu lat. Przygotowaniem bardziej wydolnego systemu, zajął się gabinet prof. Zbigniewa Religi. Efektem tych prac, jest ustawa o Państwowym Ratownictwie Medycznym (PRM). Nową i historycznie trzecią już ustawę, Sejm uchwalił 8 września 2006 roku, a weszła ona w życie 1 stycznia 2007r.

Ustawa o Państwowym Ratownictwie Medycznym (Dz.U. 2006 nr 191 poz. 1410), wprowadzała wiele istotnych zmian i nowości. Jedną z nich, jest określenie jednostek współpracujących z Państwowym Ratownictwem Medycznym.

Artykuł 15 tego dokumentu, określa dość precyzyjnie, kto współpracuje z systemem. Zapis ten brzmi: *Jednostkami (...) mogą być społeczne organizacje ratownicze, które, w ramach swoich zadań (...) statutowych, są obowiązane do niesienia pomocy osobom w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego, jeśli zostaną wpisane do rejestru jednostek współpracujących z systemem. W dalszej części tego artykułu stwierdza się, że takie (...) jednostki udzielają Kwalifikowanej Pierwszej Pomocy (...).*

Kwalifikowanej Pierwszej Pomocy (KPP) udziela Ratownik. Ustawa w artykule 13, definiuje także to uprawnienie. Ratownik to (zgodnie z zapisem ustawowym) osoba, która posiada pełną zdolność do czynności prawnych, czyli musi być pełnoletnia. Poza tym musi być zatrudniona lub należeć (mieć prawa członka) do jednostki współpracującej z systemem. Po spełnieniu tych warunków i ukończeniu szkolenia KPP – uczestnicy otrzymują zaświadczenie, potwierdzające posiadanie kwalifikacje **Ratownika**.

Zapisy te powodują, że od wejścia w życie ustawy, nikt nie może być Ratownikiem (drogowym, górskim czy wodnym), jeśli nie spełnia tych kryteriów. Ustawodawca przewidział trzyletni okres przejściowy, na uzupełnienie posiadanych

uprawnień, dla osób które uzyskały tytuł ratownika przed wejściem w życie tych przepisów.

Podmiot starający się o zgodę na prowadzenia szkoleń KPP, musi spełniać wymogi zawarte w ustawie o PRM oraz w akcie wykonawczym – tj. Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z 19 marca 2007 roku, w sprawie kursu z zakresu kwalifikowanej pierwszej pomocy. Odpowiednie zezwolenie, udzielane jest przez Wojewodę – ze względu na siedzibę podmiotu, po weryfikacji spełniania wymogów. Każdy Urząd Wojewódzki, umieszcza na swojej stronie internetowej, spis podmiotów posiadających zgodę, na działalność szkoleniową w zakresie KPP.

Rozporządzenie szczegółowo określa ramowy zakres kursu, kadre niezbędną do realizacji szkolenia oraz przebieg i zasady egzaminowania uczestników. Uprawnione osoby – szkoleniowcy na kursach KPP to: lekarz systemu, pielęgniarka systemu albo ratownik medyczny, posiadający co najmniej trzyletnie doświadczenie, w zespołach wyjazdowych ratownictwa medycznego. W zakresie dotyczącym zagadnień z psychologii, musi to być psycholog, posiadający co najmniej trzyletnie doświadczenie, a w ratownictwie technicznym, chemicznym, ekologicznym, wysokościowym lub wodnym – osoba posiadająca trzyletnie doświadczenie w tym zakresie.

Celem kursu, jest odpowiednie przygotowanie jednostek współpracujących z PRM, do prowadzenia akcji ratunkowych. Osoby, będące ratownikami KPP, udzielają kwalifikowanej pierwszej pomocy poszkodowanym, na miejscu zdarzenia, kiedy nie są obecne jednostki PRM, lub ich liczba jest zbyt mała w stosunku do potrzeb. Wbrew pozorom, są to coraz częstsze zdarzenia, gdyż ustawa dopuszcza dwuosobowe składy w Zespołach Ratownictwa Medycznego (ZRM). Kiedy dochodzi do zdarzenia losowego np. zatrzymanie krążenia na kąpielisku, do przyjazdu ZRM, ratownicy wodni prowadzą resuscytację krążeniowo-oddechową. Gdy na miejsce przyjeżdża ambulans podstawowy, w dwuosobowym składzie, pomoc ratowników wodnych jest bezcenna. Wsparcie ze strony ratowników wodnych, będzie miało tym większe znaczenie, gdy będziemy mieć do czynienia z poszkodowanym po urazie, z możliwością urazu kręgosłupa. Trzeba również w tym miejscu wyraźnie zaznaczyć, że każde przemieszczenie poszkodowanego (w wodzie), przez ratowników – nie jest transportem a jedynie ewakuacją. Ratownicy, w miarę swoich umiejętności i możliwości, zabezpieczają poszkodowanego na miejscu zdarzenia, a w niektórych sytuacjach ewakuują do ZRM. Z opisaną sytuacją, mamy do czynienia wówczas, gdy np. zdarzenie ma miejsce na akwenu wodnym, ratownicy udzielają kwalifikowanej pierwszej pomocy na wodzie, po czym ewakuują poszkodowanego do przystani (lub innego miejsca), w której oczekuje zespół ratownictwa medycznego.

Przewidziane dla ratowników KPP szkolenia, opierają się na ogólnie przyjętych w Europie zasadach BLS – AED (Basic Life Support – Automated External Defibrillation), w tłumaczeniu: podstawowe zabiegi resuscytacyjne – wykorzystanie zewnętrznego automatycznego defibrylatora oraz ITLS (International Trauma Live Support) – międzynarodowe standardy postępowania z poszkodowanym po urazie (z niewielkimi modyfikacjami – wprowadzonymi ze względu na zakres czynności, jakie może podejmować ratownik a wynikających z rozporządzenia).

Po ukończeniu takiego kursu, ratownicy są zobowiązani do wykonywania następujących czynności (Konieczny, 2007):

1. resuscytacji krążeniowo – oddechowej (RKO) bezprzyrządowej i przyrządowej, z podaniem tlenu oraz zastosowaniem zewnętrznego defibrylatora automatycznego, z przestrzeganiem jego zaleceń,
2. tamowania krwotoków zewnętrznych oraz zaopatrzenia ran,
3. unieruchomienia złamań oraz podejrzeń złamań kości oraz zwichnięć,
4. ochrony przed wychłodzeniem oraz przegrzaniem,
5. prowadzenia wstępnego postępowania przeciwwstrząsowego,
6. stosowania tlenoterapii, również przy zastosowaniu respiratora transportowego,
7. ewakuacji ze strefy zagrożenia,
8. wsparcia psychicznego poszkodowanych,
9. prowadzenia segregacji wstępnej w zdarzeniach masowych,
10. opieki nad poszkodowanymi w miejscu wyznaczonym na terenie akcji ratowniczej, we współpracy z zespołami ratownictwa medycznego.

Ramowy program kursu, prezentuje tabela nr 1. Taki właśnie zestaw tematyczny – godzinowy, został określony w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia w sprawie kursu z zakresu kwalifikowanej pierwszej pomocy. Całe szkolenie, winno zawierać co najmniej 66 godzin dydaktycznych, z czego 25 godzin to zajęcia teoretyczne a 41 – praktyczne. Łączną liczbę godzin, można zwiększyć nawet o 50%, z przeznaczeniem na tematykę najbardziej przydatną przy wykonywaniu zadań ratowniczych (specjalistycznych) dla jednostki współpracującej z systemem. Tak więc zajęcia np. dla ratowników wodnych, powinny być wzbogacone o ćwiczenia i wykłady związane ze specyfiką pracy tej grupy (ratownictwem wodnym), itp. W tabeli, godziny te mogą być realizowane w obrębie tematu 16. O te zagadnienia, podmiotowi realizującemu szkolenie, zezwala się na rozszerzenie zawartości merytorycznej. Nie może się to jednak odbyć, kosztem skrócenia którejkolwiek części podstawowej, wymaganej w ilości 66 godzin dydaktycznych.

Tabela 1. Ramowy program szkolenia ratowników KPP

	Temat	liczba godzin		Razem
		Teoria	Praktyka	
1.	Organizacja ratownictwa medycznego – podstawy prawne	1	0	1
2.	Bezpieczeństwo własne, poszkodowanego, miejsca zdarzenia	2	1	3
3.	Zestawy ratownicze, dezynfekcja sprzętu	2	3	5
4.	Elementy anatomii i fizjologii, ocena poszkodowanego, badanie wstępne oraz szczegółowe	2	2	4
5.	Poszkodowany nieprzytomny	1	1	2
6.	Resuscytacja (dorosły, dziecko, niemowlę, noworodek, sytuacje szczególne)	2	8	10
7.	Defibrylator zautomatyzowany. Zasady defibrylacji poszkodowanego metodą półautomatyczną i automatyczną.	1	2	3
8.	Wstrząs	2	0	2
9.	Inne stany nagłe – drgawki, cukrzyca, zawał mięśnia sercowego, udar mózgowy, zatrucia, podtopienie	2	0	2

10.	Urazy mechaniczne i obrażenia – złamania, zwichnięcia, skręcenia, krwotoki, obrażenia klatki piersiowej, brzucha, kręgosłupa, głowy i kończyn	3	8	11
11.	Urazy chemiczne, termiczne, elektryczne i obrażenia, zagrożenia środowiskowe	2	1	3
12.	Taktyka działań ratowniczych – zdarzenia masowe, mnogie, segregacja wstępna, karta udzielonej pomocy, logistyka	2	4	6
13.	Ewakuacja ze strefy zagrożenia	2	2	4
14.	Udzielanie kwalifikowanej pierwszej pomocy w sytuacjach symulowanych	0	7	7
15.	Psychologiczne aspekty wsparcia poszkodowanych.	1	2	3
16.	Zajęcia do dyspozycji prowadzących	0	0	0
Razem		25	41	66

Kurs kończy się egzaminem. Dopuszczenie do egzaminu otrzymują te osoby, które odbyły wszystkie zajęcia teoretyczne i praktyczne, objęte programem szkolenia. Na egzamin składają się dwie części: teoretyczna i praktyczna. Część teoretyczna, polega na pisemnym zaliczeniu testu, zawierającego 30 pytań. Pytania wybierane są z puli zagadnień, opracowanych przez Centrum Egzaminów Medycznych. Warunkiem zaliczenia części teoretycznej, jest udzielenie prawidłowych odpowiedzi na 90% – czyli 27 pytań. Osoba egzaminowana, może być dopuszczona do egzaminu praktycznego, tylko wówczas, gdy zaliczy część teoretyczną. Część praktyczna, polega na wykonaniu dwóch, losowych zadań oraz przeprowadzeniu resuscytacji krążeniowo – oddechowej na specjalnym fantomie. Egzamin jest odbierany przez komisję w składzie: konsultant wojewódzki w dziedzinie medycyny ratunkowej lub wskazany przez niego lekarz systemu – jako przewodniczący, przedstawiciel jednostki współpracującej z systemem (lekarz) oraz przedstawiciel podmiotu szkolącego.

Osobie, która pozytywnie zaliczyła obie części egzaminu, zostaje wydane zaświadczenie – zgodne z poniższym wzorem.

Załącznik Nr 2

WZÓR

.....
(pieczęć podmiotu prowadzącego kurs)

Nr...../.....r.
(numer zaświadczenia)

.....
(miejscowość, data)

ZAŚWIADCZENIE

o ukończeniu kursu w zakresie kwalifikowanej pierwszej pomocy i uzyskaniu tytułu ratownika

Zaświadcza się, że:

Pan/Pani.....
(imię i nazwisko, numer PESEL)

uczestniczył(a) w organizowanym przez

.....
(nazwa i siedziba podmiotu prowadzącego kurs)

w dniach: od..... do

(dzień/miesiąc/rok) (dzień/miesiąc/rok)

kursie w zakresie kwalifikowanej pierwszej pomocy

i złożył(a) egzamin przed Komisją Egzaminacyjną z wynikiem pozytywnym
uzyskując tytuł
ratownika

.....
(pieczęć i podpis kierownika
podmiotu prowadzącego kurs)

.....
(podpisy członków komisji egzaminacyjnej)

Uprawnienia, potwierdzone zaświadczeniem, zachowują swoją ważność przez trzy lata, od dnia wydania. Po tym okresie, należy ponownie przystąpić do egzaminu. W obiegowej nomenklaturze, ponowne zaliczenie egzaminu nazywane jest recertyfikacją. W związku z tym, że część ratowników, na co dzień nie ma szerokiego kontaktu z praktycznym wykorzystywaniem nabytych umiejętności, zazwyczaj organizowane są 2-3 dniowe panele doszkalające, przed ponownym przystąpieniem do egzaminu. Daje to wszystkim uczestnikom szansę, na przypomnienie wielu treści i czynności, zwiększa prawdopodobieństwo zaliczenia zadań egzaminacyjnych a także podnosi ich sprawność ratowniczą.

Literatura

1. Ustawa z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym, Dz.U. 2006 nr 191 poz. 1410
2. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z 19 marca 2007 roku *w sprawie kursu z zakresu kwalifikowanej pierwszej pomocy*
3. Piździoch S., Guła P., (red.), (2008), *Ustawa o Państwowym Ratownictwie Medycznym komentarz*, Wydawnictwo Wolter Kuwet Polska Sp. Z o.o.
4. Konieczny J., (2007), *Edukacja w ratownictwie*, Wydawnictwo Gramond Oficyna Wydawnicza Inowrocław-Poznań